

DELA VSKA PRAVICA

Glasiló krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-, za četri leta Din 15-, za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportadni oddenek, Poljsanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Proti malikom.

Mi smo se vedno borili proti starinski mentaliteti v našem javnem življenju. Podiranje malikov, katerim se še izkazuje češčenje, ko so znotraj že čisto strohneli, smatramo odnekaj za svojo najvažnejšo nalogo. Ker jo vršimo brezobzirno tudi napram sebi, če se nam zdi, da se je tudi v naši hiši nabralo kaj nepotrebnega in škodljivega prahu, in ker tozadevno radi sprejmemo kritiko tudi od strani nasprotnikov, zato mislimo, da imamo pravico, povedati tudi njim v brk vso resnico.

Ta resnica pa je ta, da naši marksisti, ki si še vedno lastijo monopol za vodstvo delavstva, hranijo v svoji organizaciji stare relikvije in zahtevajo, da se jim množice klanjajo, čeprav niso nič drugega več kot v papirnatih fraze zaviti prah in pepel. Kot stražarji te ropotije pa fungirajo častitljivi voditelji, ki so imeli svoje zasluge, danes pa ne spadajo več drugam ko v pokoj, ki naj ga v sreči in miru uživajo. Na njihovo mesto pa spadajo drugi, ki so vstanu korakati naprej s časom in brezobzirno zavreči dogme, ki niso nobene dogme, ter delavski pokret usmeriti tja, kamor zahteva telesni in duhovni blagor proletarijata v današnjih razmerah, ki so popolnoma drugačne ko one pred sto leti.

Mi smo zadnjič jasno dokazali, da je ateizem, ki so ga marksistični voditelji v preteklem stoletju v slepi veri v »svobodomiselstvo« liberalne družbe brez kritike sprejeli, absurd in škodljiv, škodljiv prav posebno za delavstvo, ki rabi za svojo pravično borbo idejne utemeljitve ravno v veri v Božanstveno, Večno in Absolutno. Ker je to tako očitno, nam gospodje v »Delavski Politiki« na to niso odgovorili, pač pa opletajo fraze o »pogodbi med Katoliško cerkvijo in fašizmom«, ki jih v vsej njihovi protislovnosti, nelogičnosti in neobjektivni sovražnosti prepisujejo iz »Vorwärts« in »Arbeiterzeitung«. Na to jim seveda nočemo ostati dolžni odgovora.

V najboljši marksistični nemški reviji »Sozialistische Monatshefte« je v zadnji številki od 18. marca 1929 napisal jako tehten članek o tej zadevi nemški marksist Walther Pahl. Potem ko ta socialistični mislec ugotovi, kaj lateranski pakt med Vatikanom in Italijo vsebuje, prehaja k objektivni kritiki in v nasprotju s fanatiki od »Vorwärts«, ki ves svet vidijo popolnoma izpačeno skozi svoja brezverska očala, tako presodi:

da ni res, niti da je »fašizem kapitaliral pred papeškim prestolom«, niti da se je »Vatikan udinjal fašistovski politiki«, kakor v eni in isti sapi trdijo strumni socialdemokratski žurnalisti. Res je sicer, da je Vatikan prepovedal italijanski duhovščini vsako politično udeleževanje in da je s tem dana fašistični politiki prosta pot, toda »Sveta stolica se je pospeševanju političnega katolicizma odrekla zato, da katolicizmu odpre polje za tem intenzivnejšo duhovno delavnost. Vatikan ni samo v Italiji nego i na vsem svetu ubral pot politične nevtalitetete, da zato tem bolj požene naprej katoliško akcijo. Saj v zvezi s pozivom na Katoliško akcijo Vatikan sam postavlja načelo, da je le-ta čisto neodvisna od vsake stranke in politike.« Tako pravi socialist, mi pa bomo mogoče še krajše in preciznejše rekli, da Cerkev ne potrebuje nujno nobene politične stranke, da uresniči svoje duhovne cilje, ampak da hoče svet obnoviti po načelih krščanskega nauka in etike po samem duhovnem delovanju, dobro umevajoč današnji čas. Ona je s tem le dokazala, kako neprimerno

globlje in daljše gleda nego časovna politika, ker gleda vse pač pod vidikom večnosti. Mussolini pa je Cerkvi za to njeno večno nalogo dal toliko svobode, kolikor je ni do danes še noben liberalni državnik.

Toda — tako bo rekla ozkogleda politična mentaliteta — ali si nista katolicizem in fašizem diametralno nasprotna. Ali ni fašistična državna ideja poganska? Ali se je mogoče fašizem pokristjanil, »poklerikalil«, ali pa se je Vatikan »pofašistil«?

Walther Pahl čisto pravilno odgovarja, da marksistični fanatiki popolnoma tako kakor meščanski liberalizem krivo umevajo tako fašizem kakor Cerkev. Res je v fašizmu fundamentalno zmotna ideja o državi kot najvišji, naravnosti božanstveno absolutni instituciji: tega katoliška Cerkev ni nikdar priznala niti priznava sedaj, kajti to je z njenim pojmovanjem države v popolnem protisloju. Je pa v fašizmu nekaj, kar je katoliškemu pojmovanju sorodno, če ne odgovarja popolnoma: to je hierarhična gradnja, organska struktura in korporativna razčlenjenost državne celote. »Katolicizem vidi v fašizmu z vsem pravom veliko težnjo po medsebojni zvezanosti duhovnih, političnih in gospodarskih ljudskih sil. Težnja pokazati človeštvu pot iz nezvezanosti v zakonitost, je skupna tako katolicizmu kakor fašizmu.« Zato ni čudno, da je katolicizmu zelo pogodu, da fašizem vidi svrajšnjem razpadu. Ravno v Nemčiji bi morali imeti oči za nevarnost, ki preti demokraciji in parlamentarizmu od simpatije velikega dela mladine za fašizem. Ni slučajno, da se fašistična miselnost vedno bolj širi. Antifašistični kongresi imajo nasprotni učinek, nego se želi. Treba je enkrat spoznati in priznati, da stoji za fašizmom antiliberalska volja, ali, pozitivno gledano, zahteva po korporativni vezanosti gospodarskih in političnih sil. Ako se fašistične težnje tako razumejo, potem se dajo uresničiti tudi v demokratični državi. Kriza parlamentarizma se bo dala le rešiti, če se politične in gospodarske sile bolj tesno zvežejo na celoto. Le v tem slučaju se bo posrečilo nemški demokraciji, odvrniti fašistično nevarnost. Socialna demokracija pa nima nobenega povoda, kričati in letati za liberalizmom.

in še nekaj moram povedati. Nevarnost je, da ne bi naši marksistični krogi zvezo fašizem-katolicizem razumeli, kakor da bi bila zdaj zaprta vsaka možnost sodelovanja s katolicizmom. V resnici je res ravno narobe: Z lateranskim paktom indirektno izrečena odpoved cerkve od pospeševanja političnega katolicizma, izrečna omejitev na duhovno delovanje v okviru katoliške akcije bi morala pomeniti za nas socialiste odstranitev ovire za sporazum med socializmom in katolicizmom.

Mi se danes ne spuščamo v izvestne potrebne korekture tu izrečenih mnenj (nekateri besede — n. pr. »politični katolicizem« — niso čisto pravilne): v glavnem in bistvenem ima pisatelj prav. Edino eno temeljno napako vidim: če meni, da se da doseči sprava med katolicizmom in socializmom na podlagi zgolj »religiozne nevtalitetete« socializma. Podlaga mora po našem mnenju, ki ga od prevrata dalje zastopamo dan za dnem, biti le priznanje in pozitivno vrednotenje duhovnih sil krščanstva od strani socializma. »Religiozna nevtaliteteta« je dvoumna, raztegljiva, neodkritosrčna in zdravi pameti ter naravnemu religioznemu čutu človeka naspolutjuča beseda, ki umevanju in sporazumevanju vedno škoduje. Masa

na, Cerkev je mogočna, ker je nadnarodna. Kar je Mussolinija v prvi vrsti napotilo, da napravi mir s Cerkvijo, je bilo čisto notranji, ideološki razlog: liberalizem in na njegovih ideoloških bergljah šantajoči socializem sta bankrotirala, fašizem sam pa tudi ni bil vstanu ustvariti v globinah moralne biti človeka utemeljene ideologije: vsi filozofi fašizma so pomilovanja vredne postavice. In zato se je moral nasloniti zopet na Cerkev, ali kakor pravi Pahl: »Sprava s katoliško Cerkvijo pomeni za fašizem predvsem naslon na duha, na duhovno tradicijo, na oblikovne in simbolne vrednote katoliške cerkve. Od vezanosti fašizma na katoliško cerkev pričakuje Mussolini duhovno utemeljitev fašistične akcije (nekoliko nerodno in ne čisto točno povedano. — Op. ured.). Ta akcija bi se iztekla v prazen nič, če bi delovala samo v smeri ojačenja fašistovske moči. (Kakor delajo sploh vse politične stranke. — Op. ured.) Še tako močna organizacija se mora nekega dne sesuti, če jo ne drži spona duhovne tradicije.« — Pаметni ljudje se vedno vjemajo med seboj.

marksizma mora napraviti velik idejni preobrat v fundamentih svojega gledanja na svet.

V prvi vrsti je to odvisno od vodilne inteligence, ki marksističnemu delavskemu pokretu stoji na čelu. Ta inteligence je po veliki večini še iz stare liberalne, svobodnjakarske šole. To so ljudje, ki ne vidijo več v perspektive bodočnosti, to so socialkampanilisti, ki čepa na malem kupčku svojih drvenih marksističnih »načel« in mislijo, da imajo pod seboj življenje in svet. *Morala bo priti mladina, da nadomesti oslepele in ostarele čuvarje socializma! All right!*

Po svetu.

Maršal Foch — pacifist. Na smrtni postelji je dejal ta stari vojak svojemu vnuku: »Želim ti, dete moje, da nikdar ne doživiš vojne.« Kako strašne spomine so zapustile vojne zlasti pa zadnja celo v duši tega poklicnega vojaka, so zgovorna priča izrečene besede. Vojna je zares nekaj groznega, nečloveškega, nekrščanskega.

Kongregacijski zakoni v Franciji. Ze dobrega pol leta se bije na Francoskem boj, ali naj se vrnejo posameznim redovom in cerkvam sekvestrirane nepremičnine. Sedaj je zbornica te zakone sprejela. Francija, od leta 1094 najbolj brezverska država po svoji zakonodaji, po njeni izvedbi, se umika moči katoličanstva. Silen protiverski boj, izgon redovnikov, preganjanje »klerikalizma« itd., sta spravila njih lastne iniciatorje in voditelje na kolena. Država je pokleknila — čeprav zaenkrat samo na eno koleno — z vso svojo močjo pred veličastvom in silo duha. Pri nas pa se še vedno dobe pritlikavci, ki mečejo kamenčke v nepremagljivo Cerkev in vpijejo: uničili jo bomo, pa prav kmalu. Reveži, zastonj, popolnoma zastonj in ničev je ves vaš boj! Ze vse kaj drugega je preneslo katoličanstvo, tudi te kamenčke bo preneslo in vedno v popolnejši obliki bo vstajalo v dušah.

Delavsko zavarovanje in podjetniki.

Če vzamemo v roke poročilo SUZOR, ki je letos izšlo in pogledamo številke o predpisu prispevkov in pa zastankov, vidimo sledeče: Za l. 1923 je bilo predpisanih prispevkov v vsej Jugoslaviji 299 milijonov 181.050 Din, zastankov pa 99 milijonov 831.984 Din, v procentu 45%, zastanki za Slovenijo v proc. 58%, za l. 1924. predpisa 262.561.683.47 Din, zastanka 129.150.332.73 Din, v procentih 49%, za Slovenijo 56%, za l. 1925. predpisa 280.576.406 Din, zastanka 140.687.440 Din (50%), za Slovenijo 42%, za l. 1926. predpisa 289.923.007 Din, zastanka pa 154.001.444 Din (53%), za Slovenijo zastanka 34%.

Iz teh številke je razvidno, kje je pravi sovražnik in rušilec našega zavarovanja. To ni delavec, to je podjetnik, kapitalist, to so gospodarski krogi, predvsem seveda oni, ki imajo zaposlenih največ delavcev in so najbolj večji v knjigovodstvu. Teden za tednom, mesec za mesecem odtegujejo ti ljudje delavcem denar, ki so ga ti dolžni plačevati. Toda ta denar ne gre tja, kamor bi moral iti, ampak kapitalisti delajo z njim, kot je njim prav, nalagajo ga v banke, samo da je večji kup in da se kapital množi, čeprav pri tem trpi delavsko zavarovanje. Razumljivo je tudi zadnje vpije go-spodarskih krogov za revizijo socialne zakonodaje. Odpravijo naj se ali vsaj znižajo prispevki, napačno tudi ne bi bilo, če se vsi zastanki črtajo. Vidimo pa tudi, da imajo predvsem slovenski »gospodarski krogi« mnogo interesa na vsem tem, saj je znašal njihov zastanek do leta 1926. sorazmerno večje vsote kot pa zastanek drugih okrožnih uradov, izvzemši seveda Belgad.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

»Na primer Madiotjevi. Pristal bi na to, da bi z ozirom na dolgo službovanje stričevo začeli misliti malce na način, kako bi mu dodelili majhno pokojnino.«

»Prav dobro, dragi moj. Je že storjeno.«

»Kako!«

»In če bi bil mogel videti malo prej iznenađenje, veselje dekletovo! Zares zahvala je bila večja od darila. Bilo je otroško, bilo je...«

»Oprostite, koliko ste dali?«

»Pet sto frankov letno.«

»Primaruha. Visoko letate. To pa že ni po pameti.«

Mati je odgovorila rahlo, da ga ne bi žalila:

»Trideset let službe, Victor. Jaz pa sem si že očitala, da nisem bila dovolj radodarna. Saj pač razumeš, da so take nujne dobrote skoraj da dolgovi. Ali veš moj sen z imetjem, kakršno je naše?«

Mladenič je stisnjenih obrvi sukal peresnik med prsti in uporno strmel v črninik.

»Moj sen je, da bi obdarila eno ali več velikih ustanov za pomoč tovarniškemu in obrtniškemu delavstvu. Katere ustanove? Nisem se še odločila. Čeprav mislim na marsikaj. Skupaj bova razmišljala o tem. Skupaj bova določila načrte, obnovila dobro ime Lemarijevo, ki ga toliki proklinjajo. Zakaj tako rada bi videla, da sva manj bogata, a da naju rajše bolj ljubijo, otrok moj. Hočeš?«

Ne da bi odmaknil pogleda od črninika, je odgovoril Victor z oblastnostjo, ki jo moški brz pokažejo, kadar gre za denar:

»Mati, jaz predlagam, da nadaljujeva s svojimi naslovi. Tri je že ura in pošta ne čaka.«

Malce bolešno jo je dirnilo. Vendar se ni razhudila. Bodočnost je trebalo urediti, vso bodočnost. Rekla je žalostno:

»In kako si govoril s svojim očetom? Ne razumem te več, dragi moj...«

Dvignil je roke:

»Ali — saj mislim še vedno tako! Vendar bi bila zares naivna, če bi se hotela upropastiti samo zato, da izpremeniva stvari, ki so končna posledica celotnega družabnega stanja! Vzgojo moramo izpremeniti, duhá... Kaj jaz vem...«

Besede so padle to pot brez odgovora. Gospa Lemarijeva se je lotila spet pisanja, sklonjena nad ovoji s črnimi robovi. Presodila je svojega sina, in sličil je mnogo bolj očetu, nego si je mislila. Tudi pri njem bo morala pričeti z molkom... Victor je videl, da si je obrisala prenekaterikrat solzo v tej molčeči uri, ki sta jo prebila skupaj.

Venomer so prinašali nove vence po stopnicah za služinčad.

* * *

Stari Madiot pa je nocoj poskakoval od veselja. Pet sto frankov se mu je zdelo premoženje. Brez prestanka se je zahvaljeval Henrietti, ki se je branila, da bi bila kakorkoli k temu pripomogla. Pravil ji je:

»Zdaj, ko je stvar urejena, mala, ne hodi preveč po hišah okrog bogatinov.«

»Ali, stric, če pa me pošljejo?«

Ni našel odgovora, ker ni mogel odgovoriti, kakor bi bilo treba. A veselje ga je zanašalo. Neznansko je bil zadovoljen, da mu je bila nečakinja dovolila — izdajala mu je sedaj ona dovoljenja —, da sme malo v vas k trem ali štirim starinam, svojim vrstnikom, odlikovanim tudi v Mehiki ali pa v

krimski vojni, katerih se je spominjal samo ob posebnih priložnostih...

XII.

Drugega dne se je Henrietti pri česanju zadelo, da je lepa.

Šla je vsa sama v solnce.

Lilije so v cvetju, o ljubica? Li čutiš? Ne, lilije ne, njih čas je mimo in njih vonj se ne vrne. Torej so nagnoji, ki se jim zlati grozdi skrivajo v listju? A nagnoji so opojni in misli, ki se ob njih vzbude, polne blodenj. Kaj je torej? Kot v sanjah si potegnila k sebi tri vejice španskega bezga in rekla: »To ni pravo.« Trava na travnikih je pokošena. Veter miruje. Ljubica, tvoji lasje dehte kakor polje marjetic. Odevele so že. Vonj prihaja od tebe. Hodite, dihanje, smehljajte se, pijte življenje. Mladcem boš glavo mešala. Tisti, ki te ljubijo, ti povedo, da je res.

Lepo dekle odhaja proti delavnici. Delala bo klobuke, ki jih bo prodajala njena gospodinja. Ni njena last ta dan, nič bolj ni njen kakor drugi. Vendar se ji zdi, da je majhna kraljica, ki hodi po ulicah...

XIII.

Dva dni kesneje je ob prvi zori, ki izvablja kakor beli ostružki tenke plasti megle nad vodo, zapuščal nizek čoln mauvski travnik in drsel čez Loiro. Moškemu, ki ga je krmaril z drogom, so bili brki vlažni od megle. Radostno življenje mu je bilo v očeh. Z obema rokama se je opiral na okovani drog, ki se mu je konica dotikala peska na dnu, ter hodil po čolnu, ki je drsel pod njim po gladini. Gibek je bil v svojem oprsniku iz modre pletenine. Včasih ga je streslo. Plul je posevno proti nasprotnemu bregu, kjer se nahajata dva mala otoka, otok Héron in otok Pinette. (Dalje.)

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

UPRAVNI ODBOR JAVNE BORZE DELA V LJUBLJANI naznanja tužno vest, da je gospod

ŠTEFAN LEHPAMER

šef Javne borze dela v Ljubljani

danes zjutraj ob 1/4, po kratki, mukepolni bolezn, previden s sv. zakramenti, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb blagopokojnika bo v petek 5. aprila 1929 ob 1/3 popoldne iz hiše žalosti, Prisojna ulica št. 1, na pokopališče k Sv. Križu.

Rajnemu, ki si je za organizacijo posredovanja dela v kraljevini SHS pridobil nevenljivih zaslug, naj sveti večna luč, njegovi duši pa mir in pokoj!

Ljubljana, dne 3. aprila 1929.

Upravni odbor Javne borze dela
v Ljubljani.